

SODASSA VOI KUOLLAKIN

(Julkaistu aikaisemmin Suomen Sotilas -lehdessä)

Vuonna 1998 valtioneuvosto asetti tutkimusprojektin Suomen sotasurmat 1914-1922 Valtioneuvoston kanslian alaisuuteen. Hankkeen syntyyn vaikutti mm. se julkinen keskustelu vapaussodan (tai vuoden 1918 sodan tai milläkin nimellä kukin haluaa silloisia tapahtumia kutsuakaan) joka heräsi professori Heikki Ylikankaan kirjan Tie Tampereelle ilmestyttyä. Tavoitteena oli selvittää laajasti Suomessa tapahtuneet sekä suomalaisten muualla kärsimät henkilötappiot.

Valtioneuvosto on nyt julkaissut kuusi tuhatta nidettä joissa käsitellään osa tutkimustuloksista. Teosten tarkat nimet on esitelty tämän kirjoituksen lopussa. Niitä voi kysyä Editan kirjakaupasta. Lisää raportteja ilmestyy vielä myöhemmin.

Tutkimushankkeen aikana syntyi myös henkilötiedosto, joka on käytettävissä internetosoitteessa <http://vesta.narc.fi/cgi-bin/db2www/sotasurmaetusivu/main?lang=fi>.

***

Järjestöhistoriikit ovat varsin yleinen ilmiö maanpuolustuskentässä. Esimerkki hyvästä sellaisesta on Meriupseeriyhdistyksen 80-vuotishistoriikki. Meriupseerit ovat panostaneet värikuviin ja tyylikkääseen sidosasuun, nykyään niin harvinaiseen ns. kluuttiin. Kirja on myös maakravuille mielenkiintoista luettavaa. Myös Pääkaupunkiseudun Pioneerikillan 25-vuotishistoriikki on varsin edustava.

***

Eteläisen naapurimme Viron historiaa tutkitaan nykyään kiitettävän ahkerasti sekä Suomessa että luonnollisesti myös Virossa. Suomen Sotilas on aina antanut verraten runsaasti palstatilaa Viron asioiden käsittelyyn ja koska nyt on ilmestynyt useita tärkeitä Viroa käsitteleviä tutkimuksia, esittelen ne lyhyesti.

Tallinnan pedagogisen yliopiston historian professori Mati Graf ja Jyväskylän yliopiston dosentti Heikki Roiko-Jokela ovat kirjoittaneet mielenkiintoisen kirjan Vaarallinen Suomi. Teoksessaan he analysoivat miltä Suomi näytti Neuvosto-Eestin kommunistisen puolueen ja KGB:n silmin.

Yllättävää kyllä, Suomi ei näyttäydy lainkaan suomettuneena, vaan vaarallisena paikkana jossa "revansistiset ja oikeistolaiset" piirit pyrkivät viemään Suomen länsimaiden syliin, jossa neuvostokansalaisia tarkkailtiin. Varsinkin Reserviupseeriliitto tuntuu olevan erityisen pelottava. Olemme Suomessa tottuneet puhumaan kotiryssistä, mutta tässä kirjassa tapamme myös kotisuomalaisen.

Virolainen historiantutkija Magnus Ilmjärv väitteli kesäkuussa Helsingin yliopistossa valtiotieteen tohtoriksi aiheenaan Viron, Latvian ja Liettuan ulkopoliittika 1920-luvun puolivälistä vuoteen 1940. Väitöskirjan nimi on Silent Submission eli hiljainen alistuminen. Väitöskirja on jo 600 sivuinen, mutta Ilmjärven koko aineistoon perustuva vironkielinen kirja ilmestyy lähiaikoina peräti 900 sivuisena.

Myös Viron turvallisuuspolitiikka tutkitaan. Ensimmäinen osa 10-osaiseksi suunnitellusta teossarjasta on juuri ilmestynyt. Siinä käsitellään 1920- ja 1930-lukujen kehitystä. Valitettavasti teos on ilmestynyt vain vironkielisenä, tosin suppealla englanninkielisellä tiivistelmällä varustettuna.

Markus Anaja

*****

Valtioneuvoston kanslian julkaisuja (toimittajana kaikissa Lars Westerlund):

- Sotaoloissa vuosina 1914-22 surmansa saaneet. Tilastoraportti. 269 sivua.
- Norden och krigen i Finland och Baltikum 1918-19. 227 sivua.
- Venäläissurmat Suomessa 1914-22. Osat 1, 2.1 ja 2.2. 283 + 283 + 301 sivua.
- Suomalaiset ensimmäisessä maailmansodassa. (Muiden maiden armeijoissa menehtyneet suomalaiset). 229 sivua.

Juhani Toikka, Meriupseeriyhdistys 80 vuotta. Meriupseeriyhdistys, Turku 2003. 219 sivua, runsas kuvitus.

Pääkaupunkiseudun Pioneerikilta ry 25-vuotisjuhlajulkaisu 1979-2004. Helsinki 2004. 144 sivua, kuvitettu.

Mati Graf & Heikki Roiko-Jokela, Vaarallinen Suomi. Suomi Eestin kommunistisen puolueen ja Neuvosto-Viron KGB:n silmin. Minerva, Jyväskylä 2004. 257 sivua.

Magnus Ilmjärv, Silent Submission. Formation of Foreign Policy in Estonia, Latvia and Lithuania – Period from mid-1920s to annexation in 1940. Studia Baltica Stockholmiensia 24. University of Stockholm 2004. 592 sivua.

Tõnu Tannberg (toem.), Eesti julgeolekupoliitika 1940. aastani. (Sõja rahu vahel I). S-keskus, Tallinn 2004. 561 sivua.